

O cirkvi svaté

Petr Chelčický

Tuto něco přizíváme k těmto slovům, ještě se mluví, že církev svatá jsou zbor vyvolených k spasení.

A že jediné v těch slovích můžeme o cirkvi svaté mluvit, že jest jedné to bez přidání a bez újmy církev svatá, zbor vyvolených k spasení.

A druhé jsou ty věci jisté bez omylu té cirkvi svaté: to jsou darové Ducha svatého, jimiž bývá darována, aby způsobena byla skrze ně v údech rozdělených v služebnosti k užítku všeho těla nebo té cirkvi.

Třetí jsou věci pravé a jisté cirkvi té a to jsou skutečnosti a služebnosti rozličné, kterých jsou položeny od Boha k činění spravedlivých, nebo těmi skutky zasluhovali jsou sobě věčného života.

Ale však neihned můžeme být jisté, když v takových skutečnostech mnoho lidí bude shledáno, nebo jich méně jest, že by to jisté byla stránka cirkvi svaté, nebo úd jeden nebo dva. Nebo mohou pod takové skutečnosti vjíti také nepraví lidé, ještě na čas postojí v nich a nebo snad dokonce ostojí, ale není v nich upřímnost pravá těch skutečnostech. Nebo všechny ctnostné věci mohou státi na pokrytých lidech, jediné láska boží nemůže. A ta nejvíce důvodná jest na člověku [v] odpuštění bezprávie, ještě se děje od jiných, a tak v milování nepřátel a v opuštění libých věcí pro přikázání boží a nebo v odpuštění protivných pro přikázání první. To jsou věci nejdůvodnější pravé lásky boží na člověku. A nebrzy neupřímný člověk může jich mieti na sobě; protože jiné skutečnosti právě mohou státi jediné na takových, ale na jiných není důvodno, by majíce je, byli proto údové cirkvi svaté.

Čtvrté jsou stavové nebo úředové cirkvi svaté a v těch nejméně může jistěno býti o cirkvi svaté: jakož jest kněžský stav s úřadem svým, a že to známo jest, že jest stav ten cirkvi svaté. Ale to jest vzdálené, aby to vše údové cirkvi svaté byli, kteříž vcházejí nebo požívají toho stavu s úřadem jeho. Nebo mohou býti v něm zlí, ještě jsou údové ďábelští a toliko samému ďáblu nahánějící k zisku duše skrze svody své. Ale ten stav, když praví lidé v něm stojí, činíce služebnost skrze Čtení v něm cirkvi svaté, tehdy může řečen býti stav cirkvi svaté, slouží je a rozmáhá je v dobrém. A tak s příčinou hodnou jest stav cirkvi svaté, když má služebníky hodné v sobě.

Také jsou stavové cirkvi svaté, jako jest panenství, vdovství a manželství. A tyto věci jim nejméně jisté. A že nejvíce pro příčinu smilství tak se přidává, aby držáno bylo, že jsou stavové cirkvi svaté, aby podle počtu těch stavův přestalo smilství: panenství [mu]sí se ov[šem] od něho od[luč]iti a vdo[v]ství po ma[n]želsví m[ilované]ho poji[má...] smilství; také již musí dokonce úmysl míti k nesmilnění a manželství toliko cizolostvie a neřádného smilství v manželství. Ale jiné věci již jim nejsou zabráněny, a co nepoujde tímto řádem, to musí býti nebo poběhlost zjevných hříšníkův a nebo cizolostvie, nebo jiné nepořádné smilství, protože přísluší cirkvi svaté přidati takové věci podvržení mnohých věcí zlých.

Ale však aby ti stavové jinak právě byli cirkvi svaté přičtení, protože musí míti ctnosti sobě příslušující, jako jest víra pravá a láska neomylná a k tomu více, jakož kdo může dosáhnouti podle darův sobě daných. Protož ti stavové mají v sobě místo k dobrotě příslušející k cirkvi svaté měti jim. Ale sami o sobě bez těch darův nemohou tak přičtení býti cirkvi svaté. Nebo takové stavové mohou býti mezi pohany, nebo mezi židy, neb může býti panna, vdova tělesně některá židovka nebo pohanka a mezi křesťany může býti panna kacieřka nebo v hříšších smrtelných v některých. A to vše vzdálené jest od cirkvi svaté. Takéž manželé všude protože z příčin slov stavové cirkvi svaté, ale nemůže o nich nikdy toho právě mluveno býti, když pravdy těch věcí nemají. Nebo proto nejvíce jim přidáno má býti, že jsou stavové cirkvi svaté, že má v nich místo vyvolených k spasení a nebo spravedlnost ta, ještě se přidrží nebo následuje vyvolení. Nebo samo vyvolení, ač snad na někom v některé chvíli stojí bez spravedlivosti skutečně, ale obecně nejvíce na svatých stojí spravedlnost přikázána od Boha s vyvolením. A když kdo vyvolený v těch stáviech drží spravedlnost přikázanou od Boha, tehdy jest úd cirkvi svaté; pakli veliký zástup takových bude, tehdy stránka cirkvi svaté jest. A tak církev svatá nemůže měřena býti tělesnými cíli a nebo základy, aby oni i oni rozdíly lidu bylo položití a přidati jim skutečnosti

tělesné, ješto as jsú nebo státi mohú bez ctnosti i bez víry; protož nenie a z stavu, ale jestli vyvolenie přimiešeno k stavu.

A tyto věci pro zapletenie přílišné potřebny jsú znáti, že ten svět poběhlý ovšem od boha pro takové rozdiely lidu nazývají cierkev svatú. A kněžie již svú službú nehledají rozdieliti čisté od nečistého, ale tiem sě spravují, že musí býti zde smiešenie zlých s dobrými. A k tomu přidati tyto stavy: stav kněský, rytířský a robotný; stav panenský, vdovský a manželský - tožt skrájená cierkev svatá. A té cierkvi svaté toto naučení připsané všeco, což římský doktor ustavil, a které doktory za svaté přijal, to jako zákon za naučení dáváno bylo.

A kněžie, jako v tenetě ležice v tom zapletení, již svým kněstvím po světu lezú, rozmáhajíce bludy jeho svú službú. A vždy pravie, že jest cierkev svatá, že vždy stavy cierkve svaté tu čijí, jedny vidie, ani sě s meči túlají, to stav rytířský; ani ke křtu děti přidávají, to stav manželský; a sedláci, ani ořie, to stav robotný. A to spolu cierkev svatá. I toto muož v pravdě řečeno býti, že ti úřadové, ješto jich prostě pohané potřebují, nebo svět, že ti úřadové nemohú připsáni býti cierkvi svaté, aby od nich správu brala nebo svú potřebnost skrze ně jednala, ač snad z příčiny muož některá užitečnost cierkvi svaté nebo údóm jejím býti z služby těch úřaduov, ješto sú jedině pohanóm nebo světu potřebné. Ale neustavuje jich Buoh cierkvi své, aby sě jimi rozděláva[la].

Nebo Buoh skrze apoštoly neustavil jest krále cierkvi svaté, aby na svém meči nesl pokušení jejie a bojoval za ni proti nepřátelóm jejím a pudil mocí tu cierkev k službě jeho. Ani jí jest ustavil rychtáruov, ani konšeluov, aby cierkev svatá přicházeje před ně súdila se o zboží tohoto světa; ani jest jí ustavil biřicuov a katuov, aby údové za cierkvi svaté jedni druhé věsili, anebo sě spolu na skřipcích mučili pro tělesné věci -toť jest pohanóm a tomuto světu poručeno. Protož svatý Pavel mluví o úřadech cierkve svaté, devět rozdieluov v nich pokládá, a die o nich: "Některé zajisté postavil jest Buoh v cierkvi; najprv apoštoly, jiné proroky, jiné učitele; jiné, ješto divy činie; jiné, ješto nemocné uzdravují; jiné pomocnfy, jiné oprávce; jiné, ješto rozličnými jazyky mluvie, a jiné, ješto řeči vykládají." Takové věci mluví o úřadích té cierkve. Nikdyž nepokládá těch úředníkuov s mocí světskú, aniž . těchto, kteréž jmenuje v tělestných služebnostech, pokládá, ale toliko dary ducha svatého rozdielné v nich; ; nebo cierkvi svaté jedině těch úředníkuov potřebie jest. Nebo cierkev svatá duchovnie jest, i potřebuje úředníkuov duchovních k svému vzdělání; nebo všecka ~ do- 3isa ' statečnost jejie v duchovních zprávách záleží, ač pak má tělesného co činiti, ale to vše skrze smysl duchovní.

Aniž ten rozuom muož nalezen býti, by apoštolé na tré cierkev svatú rozdělíce, kázali jedné straně dělati, aby tiem úsilím dvě jiná držala a byla jim jako založenie, aby ležala na nie prázdnicie. Mluví o tom svatý Pavel, počínaje od sebe a od jiných kněží, a die: "Vy sami viete, bratřie, kterak musíte následovati nás. Nebo nebyli sme nepokojni mezi vámi, ani sme darmo chleba jedli od koho, ale v práci a v usilování, v noci i ve dne, dělajtce rukama svými, abychom nižádného z vás neobtěžili. Neb když ješče bychom u vás, ty věci sme vám zvěstovali, že ač kto nechce dělati, aby nejedl, nebo slyšeli sme něktesé mezi vámi chodíce nepokojně, nic nedělajíce, ale dvorsky činíce." A v té řeči apoštolově zhlédává sě správa o té cierkvi na tré roztěté, aby tu pánuov i kněží nadělaje, i kázal jim prázniti a položil jim v založení sedláky a jiné dělníky, aby je na sobě drželi jako založenie pod nimi. Ale od duchovních počíná, že sú "v noci i ve dne dělali rukama svýma". Proč die, "abychom nižádného z vás neobtěžili", položíce sě na vás druhé? Proto, "abychom tiem sami sě vám na příklad vydali, abyste nás v tom následovali a dělali rukama svýma; pakli kto nechce dělati, tak ač nejie nebo slyšeli sme některé věci mezi vámi chodíce nepokojne, nic nedělajíce, ale dvorsky činíce".

A tiem zjevně potupuje onu zprávu o kněžiech i o pániech, ješto sě činí ce dvě první straně cierkvi svaté poslalesta pravdu, aby za ně lhala, řkúci, že sedláci a jiní sma dělníci mají svým úsilím držeti pány a kněze jako založenie. A snad pohřichu jiného založenie nemají v cierkvi svaté kněží, jedině břicha pasenie na robotných úsilé. Ale proti nim apoštol s jinými pomocníky svými ve dne i v noci dělali sú, aby neobtěžili robotných a ty, ješto nedělají mezi nimi, ale prázdni sě túlali jako dvořáci, treskce. A poněvadž pro skutek lení dvorský treskce, kterak by v té obci dvořáky takové ustavil, an tu die, nechťli ti opraviti toho zahalenie dvorského, aby je znamenali a odlúčili se od nich? A poněvadž thovařistvie a spokojenie u víře nedá mieti s těmi zaháleči dvorskými, kterak by nadělaje takových pánuov nad nimi u víře i nazval ji třetie stránkú cierkvi svaté, aby žrali hotové, co jim těžce dobudú?

Protož on rovnost učí zachovati těm, kteříž sú cierkev svatá, takovou jako rovnost mají údové těla přirozeného, a die: "Aby nebylo rozdělenie v těle, ale aby též jeden o druhém spolu pečlivi byli údové, a ač co trpí jeden úd, trpí s ním všichni údové; pakli se raduje jeden úd, všecni se s ním radují údové." A zřice na tu řeč, nechť kto tak

múdry vyjme z nie panovanie pohanske a vstrčí je v cirkve Kristovu a nazove je třetí stranú té cirkvi, poněvadž z přirozenie údov těla příklad beře! A pravda jest velebnějši než příklad; a že rovnost nerozdělenú v těle mezi údy pokládá, že bez závisti jedni druhým slúžie, spolu o sobě péči mají, spolu se o všecko dělé; jestli dobré, spolu se radují; jestli protivné, spolu se mútí; nehrdají poctivějši potupnějši, ale věčí poctivostí chránie jich.

A poněvadž údové cirkvi svaté takovú míru táhnú, tehdy nemohli by velikých úrokuov jedni na druhé položit, ani rozličných robot na ně zamyslit, aby, sediece v chladu, posmievali se oněm chlapóm a výróm, ješto se na horce pekú; ani by jich vyhnali u velikú zimu v kitliciech na zajíce a sami v teple seděli, ani kterého porobenie jim by pod bezděčí prikazovali, čemuž sobě od jiných nechťeli by. Protož velmiť jest vzdálené od cirkvi svaté to pohanství podle rozumu apoštolského. Pakli se komu zdá lid ten cirkve svatá, tehdy odjinud to zdánie nemuož pojít, jediné proto, že svět cirkve svatá zdá se a bludové jeho víra křestánská; ale žeť jest již zašlé, protožť bude dělití hořké.

A toť diem: nedá-li Buoh kněží takových, ješto by právě to uměli oddělití od viery a postaviti je zvlášče jako zjevné pohany, tehdy Čtenie již dokonce nebude právě kázáno. Nebo dokud od světa neodstúpie kněžie, kterak právě Krista mohú kázati a dokud to pohanství budú vírú žehnati s jich násilným ukrutenstvím, s jich pýchú a mnohotvárnú nerovností a s jich rozkošným životem a s rozmnožením v úrazích všech ctností? Nebo to vše jest tělo toho světa; a dokud se to vírú žehná a Krista účastno činí, komu na světě kněže mohú odpovědětí té účastnosti Krista, nebo na všech na jiných nenie jest znám svět než na nich? Protož z práva každý svědský člověk potiehně se na účastnost viery, když těchto tak zjevné pohanství žehná se vírú a ješče to pohanství nazývá se užitek viery.

Aniž těchto věcí mluvil jsem jediné proto, maje za největčí škodu to, že věrní lidé podááni sú těm mocem a břímě jich nesú. Nic to nenie, [že] apoštol pohanóm zjevným poddal lid vierný z příčin hodných, ale nespojil jich s nimi u vieře; ale toto jest horší, než jest to pohanství u víru přijato a spojeno s ním - a již jest zkazilo víru, a samo již stojí jako prospěch viery - to mně jest protivno.

A měla-li by ješče ta slova na miestě zuostati, že kacieřství jest učenie bludné, písmu svatému odporné, tehdy tuto mnohotvárné kacéřství mělo by ukázáno býti! Ale když ta všecka kac[é]řství již sú užitek viery, tehdyť na mně se svezú ta kac[é]řství, ješto veliký prospěch cirkvi svaté kazím, ano jie stiení moc jako chládek před vedrem a ve všem prospievá, oč se pokusí skrze moc tohoto světa, ale bez moci ostala by jako sirá vdova.